

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
професор з науково-педагогічної роботи
/ Рогач О.Я./
27 серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міграційні процеси у міжнародних відносинах
та політиці європейських країн

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Міграційні процеси у міжнародних відносинах та політиці європейських країн**» для здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні: доктор філософії/Doctor Philosophy (Ph.D) галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **052 Політологія** освітньої програми Політологія/Political Science.

Розробниця:

Лендзел М.О., доцент, доктор політичних наук, професор кафедри політології і державного управління

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри політології і державного управління** протокол № 12 від «25» червня 2019 р.

В.о. завідувача кафедри Вереш М.М.

Схвалено науково-методичною комісією **факультету суспільних наук** протокол № 7 від «20» червня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії Стряпко І.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1	1
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для очної форми навчання: 9 аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача – 6	1	1
	Лекції:	
	15	4
	Практичні (семінарські):	
	15	4
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усний іспит	Самостійна робота:	
	60	82

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Міграційні процеси у міжнародних відносинах та політиці європейських країн**» є вивчення джерел, еволюції, характеру, факторів, спільних та особливих характеристик процесу та результатів міграції на європейському континенті та у міжнародних відносинах загалом.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів

вищої освіти таких компетентностей:

1) *загальних компетентностей*:

- **ЗК-1.** Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.
- **ЗК-2.** Здатність фахово спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово у процесі наукової комунікації та досліджень.
- **ЗК-3.** Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- **ЗК-4.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- **ЗК-5.** Здатність бути критичним і самокритичним.
- **ЗК-6.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- **ЗК-7.** Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.
- **ЗК-8.** Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- **ЗК-9.** Здатність працювати в міжнародному контексті.
- **ЗК-11.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

2) *фахових компетентностей*:

- **ФК-1.** Комплексне розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.
- **ФК-2.** Поглиблене знання нормативної та позитивної політичної теорії, політичного аналізу, порівняльної та прикладної політології та володіння категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки.
- **ФК-3.** Комплексне розуміння принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
- **ФК-4.** Комплексне застосування широкого спектру політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту.
- **ФК-5.** Комплексне розуміння особливостей реалізації влади у різних політичних системах та застосування широкого спектру політологічних теорій, концептів і методів для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.
- **ФК-7.** Здатність фахово викладати політологічні дисципліни на відповідному рівні даної освітньої кваліфікації.

Окрім того, вивчення вказаної вибіркової навчальної дисципліни дозволить здобувачам третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з'ясувати природу глобальних міграційних процесів, а також тих, які відбуваються на європейському континенті, факторів, які зумовлюють їх характер та інтенсивність, специфіки міграційної політики різних європейських держав.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Міграційні процеси у міжнародних відносинах та політиці європейських країн», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Опанувати універсальними навичками дослідника, зокрема застосування сучасних інформаційних технологій, розробки, організації та управління науковими проектами та/або науковими дослідженнями, презентації їх результатів у професійному середовищі через сучасні форми наукової комунікації (академічні наукові публікації, семінари, конференції), в засобах масової інформації та в публічній сфері у національному та міжнародному контексті.	ПРН-1.
Використовувати державну та іноземну мову як усно, так і письмово на рівні, достатньому для ефективної професійної комунікації, розуміння іншомовних наукових текстів та підготовки фахових публікацій в Україні і провідних наукових виданнях світу.	ПРН-2.
Комплексне розуміти природу та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.	ПРН-4.
Знати на поглибленому рівні нормативну та позитивну політичну теорію, політичний аналіз, порівняльну та прикладну політологію та володіти категорійно-понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки.	ПРН-5.
Комплексно розуміти принципи функціонування та закономірності розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, політичної поведінки, політичної культури та ідеології, світової політики та політики окремих країн та регіонів.	ПРН-6.
Комплексно застосовувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту.	ПРН-7.
Комплексно розуміти особливості реалізації влади у різних політичних системах та використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні.	ПРН-8.
Фахово викладати політологічні дисципліни на відповідному рівні даної освітньої кваліфікації.	ПРН-10.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Міграційні процеси у міжнародних відносинах та політиці європейських країн**»:

№	Очікувані результати навчання з дисципліни
1.	виявлення сутності змістовних співпадінь та відмінностей між теоріями, що пояснюють сутність та природу міграційних процесів
2.	з'ясування факторів – економічних, демографічних, соціально-політичних, культурних, етнічних, – які обумовлюють міграційний ландшафт європейського континенту у XXI столітті
3.	вивчення еволюції міграційних процесів у міжнародних відносинах, зокрема у Європі після Другої світової війни
4.	з'ясування впливу процесу європейської інтеграції на міграційні процеси на континенті
5.	визначення спільних та особливих характеристик міграційної політики європейських держав, включно центральноєвропейських
6.	вивчення сутності міграційних процесів та політики в Україні

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- екзамен;
- контрольна робота у письмовій формі;
- аналітичне есе;
- презентація результатів виконаної індивідуальної роботи здобувача.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на семінарських заняттях, написання аналітичного есе,

Форма модульного контролю: контрольна робота у письмовій формі.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання	Години
Тема 1	8
Тема 2	8
Тема 3	8
Тема 4	8
Тема 5	8
Тема 6	10
Самостійна робота	50
Разом	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30
Есе	1	20
Модульна контрольна робота	1	50
Всього:	100	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Модульна контрольна робота складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру.

Перше запитання покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у

тематичному матеріалі, перше запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Друге запитання має на меті оцінити розуміння основних тенденцій міграційних процесів у різних європейських країнах після Другої світової війни, європейському регіоні загалом. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, друге запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 15 балів.

Третє питання модульної контрольної роботи має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків здобувача з визначеної проблематики, третє запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 25 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Відповідно до *«Положення про порядок та методу проведення семестрових (курсових) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті»* (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вмiє порiвнювати, узагальнювати, систематизувати iнформацiю пiд керiвництвом викладача, в цiлому самостiйно застосовувати на практицi, контролювати власну дiяльнiсть;
- опанував навчально-програмовий матерiал, успiшно виконав завдання, передбаченi програмою, засвоїв основну лiтературу, яка рекомендована програмою;

оцiнку «задовiльно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матерiал в обсязi, необхідному для подальшого навчання i використання його у майбутнiй професiї;
- виконує завдання непогано, але зi значною кiлькiстю помилок;
- ознайомлений з основною лiтературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамени помилки при виконаннi завдань, але пiд керiвництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцiнку «задовiльно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володiє основним навчально-програмовим матерiалом в обсязi, необхідному для подальшого навчання i використання його у майбутнiй професiї, а виконання завдань задовольняє мiнiмальнi критерiї. Знання мають репродуктивний характер.

оцiнка «незадовiльно» (35-59 балiв, FX) – виставляється здобувачу, який:

виявив суттєвi прогалини в знаннях основного програмового матерiалу, допустив принципiвi помилки у виконаннi передбачених програмою завдань.

оцiнка «незадовiльно» (35 балiв, F) – виставляється здобувачу заочної форми навчання, який:

- володiє навчальним матерiалом тiльки на рiвнi елементарного розпiзнавання i вiдтворення окремих фактiв або не володiє зовсiм;
- допускає грубi помилки при виконаннi завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання i не готовий до професiйної дiяльностi пiсля закінчення унiверситету без повторного вивчення даної дисциплiни.

Таблиця вiдповiдностi оцiнок за рiзними шкалами

Оцiнка за 100-бальною шкалою	Оцiнка ЄКТС	Оцiнка за нацiональною шкалою	
		диференцiйована	недиференцiйована
90 – 100	A	вiдмiнно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовiльно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовiльно з можливiстю повторного складання	незараховано з можливiстю повторного складання
0-34	F	незадовiльно з обов'язковим повторним вивченням дисциплiни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисциплiни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Теоретико-понятійний апарат дослідження міжнародної міграції

Основні теоретичні підходи до дослідження міжнародної міграції: функціональний, історично-структурний, економічний, соціологічний. Основні міграційні фактори (за Е. Лі): 1) пов'язані з місцем походження; 2) пов'язані з місцем призначення; 3) перешкоджаючі фактори; 4) особисті фактори. Фактори, які впливають на інтенсивність міграційних процесів (за Е.Лі).

Дві основні групи теорій міграції: міграційні теорії рівноваги, просторово-тимчасові «транзитивні» теорії міграції. Перша група: моделі факторів «виштовхування» і «притягання», а також неокласична теорія міграції. Друга група: просторово-тимчасова теорія міграції, просторова теорія міграції, теорія міграційного підйому.

Причини виникнення і етапи розвитку міжнародної міграції. Основні етапи розвитку міжнародної міграції: період меркантилізму, індустріальний період, період обмеженої міграції, період постіндустріальної міграції. Наслідки міжнародної міграції.

Різні підходи до класифікації видів та форм міжнародної міграції.

Тема 2. Соціально-економічна сутність міграції у міжнародному вимірі

Історичний розвиток та особливості формування міжнародної трудової міграції. 2. Особливості функціонування міжнародного ринку праці. 3. Теорії міжнародної трудової міграції.

Джерела даних по міжнародній міграції. 2. Визначення проблем дослідження міжнародної міграції та заходи щодо їх вирішення. 3. Проблеми, які виникають через міграційний рух населення.

Вплив міграції на розвиток міжнародної економіки. Сучасні підходи до класифікації міграції. Діяльність сучасних міграційних структур.

Характеристика міграційної ситуації у світі в контексті глобалізації. Взаємодія світових проблем та міжнародної міграції. Напрями вирішення світових проблем з метою протидії негативним наслідкам змін у міграційних процесах.

Етапи розвитку міжнародної інтелектуальної міграції. Особливості міжнародної інтелектуальної міграції. Характеристика потоків сучасної міжнародної інтелектуальної міграції.

ТЕМА 3. Міжнародні інституційні рамки регулювання міграційних процесів. Правове регулювання нелегальної міграції

Міграційна політика. Класифікація міграцій. Міграційна політика як частина соціальної політики держави. Ефективність міграційної політики. Формування та розвиток міграційної політики в економічно розвинених країнах в історичній ретроспективі. Моделі міграційної політики: плюралістична, класова, реалістична.

Міграційні процеси. Управління міграційними процесами як політична проблема. Поняття міграційного права, його предмет, методи та функції. Суб'єкти міграційного права. Джерела міграційного права. Міжнародні організації з міграцій. Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Міжнародна організація з міграції (МОМ), Міжнародна організація праці (МОП). Міжнародно-правові документи з питань міграції. Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих мігрантів. Біженці та права людини. Конвенція ООН 1951р., протокол ООН 1961 р. про статус біженців. Правове регулювання міграційних процесів в Європейському Союзі.

Нелегальне переміщення мігрантів. Причини нелегальної міграції. Суб'єкти нелегальної міграції. Сутність поняття «механізм протидії нелегальній міграції». Нелегальна міграція як виклик міжнародній стабільності та безпеці. Нелегальні мігранти як складова міжнародної організованої злочинності. Незаконне перебування мігрантів на території країн ЄС: практика протидії. Статус біженця, статус особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту. Поняття «біженець» у Конвенції (1951) та Протоколі (1967). Поняття «вимушені переселенці». Категорії осіб, які визначаються як такі, що потребують міжнародного захисту. Права, свободи та обов'язки біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Міжнародна міграція та Європа: права біженців, пошуки вирішення проблем.

ТЕМА 4. Сучасні тенденції міграційних процесів в країнах Європи та виклики для міграційної політики ЄС

Проблеми та перспективи міграційної політики ЄС. Європеїзація у сфері міграції: зовнішній вимір ЄС. Взаємодія України та ЄС з питань міграції. Потреба Європи у припливі молодого населення.

Демографічна криза у країнах Євросоюзу. Потреби європейського ринку в людських ресурсах як виклик для міграційної політики. Європейська міграційна криза: 2015 - ..... Причини масової міграції. Внутрішні проблеми в країнах витоку мігрантів. Зовнішні проблеми. Проблеми ЄС. Маршрути переміщення мігрантів та їх контролювання. Ситуація за країнами: Австрія, Болгарія, Ватикан, Греція, Італія, Македонія, Німеччина, Румунія, Сербія, Словенія, Туреччина, Угорщина, Україна, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія та Словаччина, Швеція. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. Міграція як чинник політичних трансформацій Європи. Еволюція міграційної політики ФРН у процесі становлення міграційної політики ЄС. Міграційна політика Республіки Польща: європеїзація й трансформація після набуття членства в ЄС. Нова концепція та Нові пріоритети міграційної політики Польщі 2018. Міграційна політика Грецької Республіки у контексті членства в ЄС. Декларація захисту прав біженців ООН 2016 року

ТЕМА 5. Міграційні процеси та політика в країнах Центральної Європи

Вплив розширення ЄС на міграційні процеси в країнах Центральної Європи. Трудова міграція як феномен падіння «залізної» завіси. Маятникова прикордонна

міграція до сусідніх держав. Вплив міграції жителів країн Центральної Європи в ЄС на зламі ХХ-ХХІ століть як фактор формування перехідного періоду для запровадження вільного пересування по території ЄС.

Демографічна криза в Європі і вплив на рух громадян з та в країни Центральної Європи. Фактор інвестиційного клімату, рівня доходів як чинник міграційних процесів. Інтелектуальна та освітня міграція у країни «старої» Європи.

Міграція з східноєвропейських країн та країн Азії як компенсаційний результат зміни демографічного ландшафту у центральноєвропейських країнах. Трудова, освітня, інтелектуальна, етнічна міграція з пострадянських країн у сусідні держави колишнього соціалістичного табору.

Спільна та відмінне у міграційних політиках Польщі, Чеської, Словацької Республік, Угорщини. Вплив позиції європейських інститутів та еволюцію національних міграційних політик. Причини центральноєвропейської реакції на міграційну політику ЄС після 2015 року.

Ставлення урядових структур центральноєвропейських держав до міграції з України: започаткування міграційних процесів на зламі 1980-1990-х років та їх подальша трансформація.

ТЕМА 6. Міграційна політика в Україні

Концепція державної міграційної політики. Міграційна політика в забезпеченні національної безпеки. Особливості регулювання еміграційних процесів в Україні. Структура міграційних потоків України. Проблема внутрішніх мігрантів в Україні.

Правове регулювання та порядок виїзду громадян за кордон та повернення в Україну. Умови та порядок імміграції в Україну. Правове регулювання, умови та порядок в'їзду, виїзду з України та транзитного проїзду іноземців та осіб без громадянства через територію України

Нова стратегія міграційної політики. Нові виклики та загрози. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року. Питання у сфері міграції, що потребують правового регулювання. Європа без бар'єрів. Принципи та напрями реалізації Стратегії. Легальна міграція в Україну. Сфера запобігання нелегальній міграції. Сфера міжнародного захисту. Посилення Україною правил в'їзду до країни для росіян. Державна міграційна служба України (ДМС України).

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: очна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Теоретико-понятійний апарат дослідження міжнародної міграції		2	2			7
Тема 2. Соціально-економічна сутність міграції у міжнародному вимірі		4	2			8
Тема 3 Міжнародні інституційні рамки регулювання міграційних процесів. Правове регулювання нелегальної міграції		4	4			10
Тема 4. Сучасні тенденції міграційних процесів в країнах Європи та виклики для міграційної політики ЄС		3	2		20	
Тема 5. Міграційні процеси та політика в країнах Центральної Європи		2	3			7
Тема 6. Міграційна політика в Україні						8
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	90	15	15			60
Разом за семестр	90	15	15			60

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Теоретико-понятійний апарат дослідження міжнародної міграції		2				4
Тема 2. Соціально-економічна сутність міграції у міжнародному вимірі		2				6

Тема 3 Міжнародні інституційні рамки регулювання міграційних процесів. Правове регулювання нелегальної міграції			2			6
Тема 4. Сучасні тенденції міграційних процесів в країнах Європи та виклики для міграційної політики ЄС						30
Тема 5. Міграційні процеси та політика в країнах Центральної Європи						30
Тема 6. Міграційна політика в Україні			2			6
Разом за модуль	90	4	4			82
Разом за семестр	90	4	4			82

5.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		очна	заочна
1	Теоретико-понятійний апарат дослідження міжнародної міграції	2	
2	Соціально-економічна сутність міграції у міжнародному вимірі	2	
3	Міжнародні інституційні рамки регулювання міграційних процесів. Правове регулювання нелегальної міграції	4	2
4	Сучасні тенденції міграційних процесів в країнах Європи та виклики для міграційної політики ЄС	2	
5	Міграційні процеси та політика в країнах Центральної Європи	3	
6	Міграційна політика в Україні	2	2
Разом		15	4

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		очна	заочна
1	Теоретико-понятійний апарат дослідження міжнародної міграції	7	4
2	Соціально-економічна сутність міграції у міжнародному вимірі	8	6
3	Міжнародні інституційні рамки регулювання міграційних процесів. Правове регулювання нелегальної міграції	10	6
4	Сучасні тенденції міграційних процесів в країнах Європи та виклики для міграційної політики ЄС	20	30
5	Міграційні процеси та політика в країнах Центральної Європи	7	30
6	Міграційна політика в Україні	8	6
Разом		60	82

5.5. Індивідуальне завдання

Індивідуальна завдання здобувача з навчальної дисципліни «**Міграційні процеси у міжнародних відносинах та політиці європейських країн**» передбачає підготовку здобувачами презентацій на одну із запропонованих тем

Теми для презентацій:

1. Українська міграція до Польщі.
2. Українська міграція до Чеської Республіки
3. Міграція з України до Словацької Республіки
4. Особливості міграційних процесів на українсько-угорському прикордонні та в Угорщині.
5. Міграція з України в країни Європейського Союзу (інші)
6. Трудова міграція українців: позитивні результати та втрати.
7. Витоки європейської міграційної кризи 2020 років
8. Квоти та перерозподіл мігрантів як виклик європейської міграційної кризи
9. Депортація та утримання біженців.
10. Охорона зовнішніх кордонів від біженців
11. Політика «відкритих дверей» Євросоюзу – позиція Німеччини.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові джерела:

1. Кондратьєв Я. Ю., Римаренко Ю. І., Олефір В. І. Основи міграціознавства: Навч.- мст. посіб. - К.: Ін-т держави і права НАН України, 2000. 424 с.
2. Малиновська О.А. Міграція та міграційна політика. Навч. посіб., Київ, 2010. 305с.
3. Малиновська О. Україна, Європа, міграція: міграції населення України в умовах розширення ЄС. — К.: Бланк-Прес, 2004. 171 с
4. Міграційне право України [Текст] : підручник / [С. М. Гусаров та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, чл.-кор. НАПрН України С. М. Гусарова ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. - Харків : ХНУВС, 2016. – 295 с.
5. Міграційне право України [Текст] : підручник / [С. М. Гусаров та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук В. В. Ковальської ; Міжнар. ун-т бізнесу і права. - Херсон : Грінь Д. С. [вид.], 2016. – 475 с.
6. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри (Понягійний апарат, концептуальні підходи, теорія та практика) / За ред. Ю. Римаренка. — К.: «Довіра», 1998. — 911 с
7. Пуригіна О. Г. Міжнародна міграція : навч. посіб. / О. Г. Пуригіна, С. Е. Сардак. – Д. : – Вид–во ДНУ, 2009. – 352 с.
8. Римаренко Ю.І. Міжнародне міграційне право. Підручник. Університетський курс. – К.: КНТ, 2007. – 640 с.
9. Трудова міграція та протидія торгівлі людьми: законодавчі та нормативні акти: інформаційно-аналітичний довідник. К.: Юристконсульт, 2006. 349 с.
10. Спеціалізовані установи системи ООН: навчальний посібник / В. С. Бруз, В. М. Грабежей, В. О. Єлфімов та ін.; за ред. В. С. Бруза. - - К.: Либідь, 1995. 116 с
11. Шлепаков А., Малиновська О., Пінчук О. Еміграція населення України: соціально- економічні аспекти і можливі наслідки. — К.: НІСД, 1997. - 5
12. European Immigrations: Trends, Structures and Policy Implications Marek Okólski (ed.), Amsterdam University Press/

Допоміжні джерела:

1. Кузьменко О.В. Адміністративно-правова протидія нелегальній міграції в Україні: навч. посібник: [для юрид. вузів] / Кузьменко О. В. — Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2001. — 253 с.
2. Близнюк В. Соціально-економічні складові трудової міграції / В. Близнюк. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2014/04/3.pdf>
3. Гайдучський А. П. Міграційний капітал: теорія методологія, практика / А. П. Гайдучський. – К.: ТОВ «Інфосистем», 2010, – 446 с.
4. Гримська М. І. Міграційна криза в ЄС 2014-16 рр. у контексті радикалізації електоральних пререференцій (на прикладі крайніх правих політичних партій)

- / М. І. Гримська // Грані. – 2016. – № 6. – С. 26-32. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2016_6_6.
5. Гуменюк Ю. П. Теоретичні аспекти дослідження впливу міжнародної міграції робочої сили на розвиток економічної системи / Ю. П. Гуменюк, Г. П. Гоголь // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – № 657. – С. 484-497.
  6. Дергач А. В. Досвід країн ЄС в управлінні міграційними потоками / А. В. Дергач // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. – 2013. – Вип. 3. – С. 247-252. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2013_3_33.
  7. Левковський В. Ф. Стан та шляхи боротьби з нелегальною міграцією в Україні // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2002. – №6.
  8. Лібанова Е. Ринок праці та соціальний захист: Навч. посіб. із соц. політики / Е. Лібанова, О. Палій. – К: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 491 с.
  9. Ломакин В. К. Мировая экономика: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ, 2000. – 727 с.
  10. Малиновська О. Біженці в світі та в Україні: моделі вирішення проблеми. – К.: Генеза, 2003. – 288 с.
  11. Малиновська О. А. Мігранти, міграція та Українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями: Монографія. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. – 236 с.
  12. Малиновська О. А. Україна, Європа, міграція: міграції населення України в умовах розширення ЄС. – К.: Бланк–Прес, 2004. – 171 с
  13. Міжнародна міграція та розвиток України в контексті європейської інтеграції: 36. мат-ів між нар. наук. конф. / За заг. ред. О. С. Власюка. — К.: ПД «Фоліант», 2008. — 264 с.
  14. Нелегальна міграція та торгівля жінками у міжнародно-правовому контексті (у двох книгах). / [за редакцією Ю.С. Шемшученка]. — К.: Ін-т держави і права ім.В.М. Корецького НАН України, Київський ун-т права, Національна академія внутрішніх справ України, 2001. — 1012 с.
  15. Discovering migration between Visegrad countries and Eastern Partners Czechia, Hungary, Poland, Slovakia, Belarus, Georgia, Ukraine and Moldova on the eastern edges of the Schengen area. Budapest: HAS RCAES Geographical Institute, 2014, P. 41-71.
  16. Grzymała-Kazłowska, Aleksandra. Migration and Socio-Demographic Processes in Central and Eastern Europe: Characteristics, Specificity and Internal Differences In: Central and Eastern European Migration Review, Vol. 2, No. 1, June 2013, P. 5-12.
  17. Migration in Ukraine Facts and Figures, International Organization for Migration (IOM) Mission in Ukraine, Second Edition 2013, Accessed March 28th 2016, http://www.iom.org.ua/sites/default/files/eng_ff_f.pdf.
  18. Current Migration Trends in V4 Counties: Focus on Migration from Ukraine, Ed. V. Benc, Presov, 2015, P. 33-44.

19. Strielkowski, Wadim, Glazar, Ondrej, Weyskrabova, Blanka. Migration and remittances in the CEECs: a case study of Ukrainian labour migrants in the Czech Republic, IES Working Paper: 19/2012, IES FSV, Charles University, Accessed April 3rd 2016, http://www.academia.edu/23248620/Migration_and_remittances_in_the_CEECs_A_case_study_of_Ukrainian_labour_migrants_in_the_Czech_Republic. Woing

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. Довідник з європейської інтеграції <http://eu-directory.ea-ua.info/>
2. Європейський Союз (ЄС) - Представництво Європейського Союзу в Україні: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm.
3. Європейський Союз. Консолідовані Договори [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// eeas.europa.eu/.../06_consult_uk.pdf](http://eeas.europa.eu/.../06_consult_uk.pdf)
4. Конвенція про працівників-мігрантів / Міжнародна організація праці; Конвенція, міжнародний документ від 01.07.1949 № 97.– Редакція від 24.06.1975. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_159
5. Міграційний рух населення. Державна служба статистики України: // [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Представництво України при Європейському Союзі: <http://www.ukraine-eu.be/>
7. Про громадянство України / Закон України від 18.01.2001, № 2235- III.– / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 13, ст.65.
8. Про імміграцію / Верховна Рада України; Закон від 07.06.2001 № 2491-III.– Редакція від 19.11.2012.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2491-14>.
9. Про Концепцію державної міграційної політики / Указ Президента України від 30.05.2011 № 622/2011.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/622/2011_21.
10. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства / Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI.– Редакція від 01.04.2015.– [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
11. Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>
12. General Report on the Activities of the European Union: <http://europa.eu/generalreport/7ю>
13. Official journal of the European Communities: <http://eurlex.europa.eu/JOIndex.do>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами(Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)